

Νύχτα 30 προς 31 Μάη του 1941, οι 19χρονοι φοιτητές, Μανόλης Γλέζος της ΑΣΟΕΕ (τώρα Οικονομικό πανεπιστήμιο) και Λάκης Σάντας της Νομικής, σκαρφάλωσαν στην Ακρόπολη από την βορειοδυτική πλευρά της και κατέβασαν την χιτλερική σημαία από τον ιστό της, χωρίς να τους πάρουν είδηση οι Γερμανοί της εκεί φρουράς. Την πέταξαν στο πηγάδι, όπου οι αρχαίοι υποτίθεται ότι τάζαν τον Εριχθόνιο⁴¹⁴, κι έφυγαν. Κατεβαίνοντας από τον βράχο, τους είδε ένας αστυφύλακας αλλά έκανε ότι δεν τους κατάλαβε.

Ήταν η πρώτη και ηχηρή αντιστασιακή πράξη στην κατεχόμενη Αθήνα, μόλις τέσσερις μέρες μετά την κατάληψή της από τους Γερμανούς. Ο συμβολισμός ήταν αυτονόητος. Η πράξη τους ξεσήκωσε κύμα ενθουσιασμού στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ενώ ο Γερμανός φρούραρχος της Αθήνας ανακοίνωσε ότι ο δράστης ή οι δράστες καταδικάστηκαν σε θάνατο⁴¹⁵. Κατάφεραν να τους συλλάβουν στις 24 Μάρτη του 1942. Τους έκλεισαν στις φυλακές Αβέρωφ, όπου τους υπέβαλαν σε φρικτά βασανιστήρια.

Ο Γλέζος προσβλήθηκε από φυματίωση βαριάς μορφής κι αφέθηκε ελεύθερος. Η μητέρα του Σάντα είχε την τύχη να γνωρίζει την διάσημη, τότε, Σόνια. Η οποία Σόνια είχε σχέσεις με έναν Γερμανό συνταγματάρχη. Συνταγματάρχης και Σόνια βρέθηκαν επισκέπτες στο γραφείο του διοικητή της φυλακής, όπου κλήθηκε και ο Σάντας, τον οποίο ήθελαν να γνωρίσουν. Λίγες μέρες αργότερα, ο Σάντας αποφυλακίστηκε. Τον ίδιο χρόνο, εντάχθηκε στο ΕΑΜ και στην ΕΠΟΝ. Στα 1943, βρισκόταν μαχητής του ΕΛΑΣ και τραυματίστηκε σε μια μάχη (1944). Το 1946, εξορίστηκε στην Ικαρία, το 1947 φυλακίστηκε στην Ψυττάλεια και τον επόμενο χρόνο στάλθηκε στη Μακρόνησο. Δραπέτευσε και βρέθηκε στον Καναδά. Γύρισε στην Ελλάδα το 1963. Πέθανε στις 30 Απρίλη του 2011.

Ο Γλέζος φυλακίστηκε για δεύτερη φορά την άνοιξη του 1943. Αποφυλακίστηκε τρεις μήνες αργότερα. Τρίτη φορά, τον φυλάκισαν (Φλεβάρη του 1944) συνεργάτες των Γερμανών με την κατηγορία της επικίνδυνης αντεθνικής δράσης. Δραπέτευσε τον Σεπτέμβρη του ίδιου χρόνου, μόλις τρεις βδομάδες πριν από την απελευθέρωση της Αθήνας.

Εργάστηκε στον «Ριζοσπάστη» ως τα τέλη Δεκέμβρη του 1947, οπότε η τότε κυβέρνηση έκλεισε την εφημερίδα. Αρχές Μάρτη του 1948, τον συνέλαβαν και τον πέρασαν από διαδοχικές δίκες. Τον Οκτώβρη του 1948, καταδικάστηκε σε θάνατο για παραβάσεις του νόμου περί Τύπου και τον Μάρτη του 1949 για παράβαση του Γ' Ψηφίσματος⁴¹⁶. Η ελληνική αλλά και η διεθνής κοινή γνώμη ξεσηκώθηκαν. Ανάμεσα στις προσωπικότητες που κινήθηκαν

για την διάσωσή του ήταν και ο στρατηγός Σαρλ ντε Γκολ, αρχηγός των Ελεύθερων Γάλλων στην διάρκεια του πολέμου και μελλοντικός πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας, ο οποίος αποκάλεσε τον Γλέζο «πρώτο παρτιζάνο της Ευρώπης». Οι ποινές μετατράπηκαν σε ισόβια (1950). Αποφυλακίστηκε τέσσερα χρόνια αργότερα (1954).

Στα 1958, κατηγορήθηκε για κατασκοπεία υπέρ της Σοβιετικής Ένωσης και φυλακίστηκε για άλλη μια φορά. Η διεθνής κινητοποίηση ήταν ακόμα πιο έντονη, από εκείνη, δέκα χρόνια νωρίτερα. Παρ' όλα αυτά, στην δίκη που έγινε το 1959, καταδικάστηκε σε πέντε χρόνια φυλάκιση. Η γενική κατακραυγή οδήγησε στην αποφυλάκισή του, το 1962. Οι περιπέτειές του συνεχίστηκαν από τα ξημερώματα της 21ης Απριλίου του 1967. Συνολικά, καταδικάστηκε 28 φορές και πέρασε 16 χρόνια από την ζωή του στις φυλακές και σε τόπους εξορίας. Πέθανε στις 30 του Μάρτη 2020.

Η αποκαθλωμένη σβάστικα ή ό,τι απέμεινε από αυτήν, εξακολουθεί να βρίσκεται στο πηγάδι της Ακρόπολης. Στα 1984, η υπουργός Πολιτισμού, Μελίνα Μερκούρη, θέλησε να την βγάλει στην επιφάνεια αλλά οι αρχαιολόγοι την απέτρεψαν από αυτό το εγχείρημα, επειδή έκριναν ότι ήταν επικίνδυνο.

(τελευταία ενημέρωση, 4 Απριλίου 2020)